

Sygn. akt I ACa 947/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Magdalena Pankowiec (spr.)
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska SO del. Elżbieta Siergiej
Protokolant	:	Izabela Lach

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2016 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **S.A. w K.**

przeciwko **T. C., Ł. S., M. S., (...)**w (...) **Spółce z o.o. w L.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego T. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 30 kwietnia 2015 r. sygn. akt I C 1299/14

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego T. C. na rzecz powoda (...) S.A. w K. kwotę 2.700 złotych tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

Skarżonym wyrokiem z 30 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w całości utrzymał w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Uzasadniał, że powódka (...) S.A. w K. (zwana dalej: (...)) wniosła m.in. o zasądzenie nakazem zapłaty na jej rzecz od pozwanych, w tym T. C., solidarnie kwoty 80.633,84 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Swoje roszczenia oparła na wekslu wystawionym na żądaną pozewem kwotę (k. 2 - 3). Nakazem zapłaty Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z żądaniem (k. 179). Zarzuty do całości nakazu zapłaty złożył wyłącznie T. C..

Sąd ustalił, że 29 października 2012 r. pozwane: (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w L. (zwana dalej „zamawiającą”) oraz (...) w L. (zwana dalej „generalną wykonawczynią”), zawarły umowę, której przedmiotem było wynajmowanie deskowań i rusztowań oraz sprzedaż towarów i usług przez powódkę (zwana dalej: (...)). Została zawarta na okres do 30 czerwca 2013 r. Jej integralną częścią były Ogólne Warunki (...) (zwane dalej: (...)). Przewidywały m.in., że strony będą się rozliczać na podstawie faktur VAT wystawianych w ciągu 7 dni od wykonania usługi i wysyłanych pocztą na wskazany przez zamawiającego adres. Z treści § 6 (...) wynikało, że strony określały faktyczny okres i zakres najmu na podstawie protokołów przekazania towaru podpisanych przez zamawiającego. Czynsz najmu był naliczany od ustalanych w powyższy sposób okresów (§ 5 Umowy). Zabezpieczeniem świadczeń umownych był weksel in blanco, do którego strony sporządziły deklarację wekslową (§ 6 Umowy). Został on poręczony m.in. przez T. C.. Oświadczeniem z 21 stycznia 2013 r. powódka wypowiedziała tę umowę ze skutkiem natychmiastowym. Dokonując ostatecznego rozliczenia wystawiła w dniach od 11 lutego 2013 r. do 25 lipca 2013 r. dziesięć faktur, które załączyła do pozwu (faktury VAT k. 89, 91, 96, 98, 101, 107, 109, 112, 115). Wobec nie uregulowania zobowiązań przez pozwane spółki powódka w zakresie nieopłaconych faktur VAT (część została opłacona przez inwestora) po uprzednim wezwaniu do zapłaty w styczniu 2014 r., wypełniła weksel in blanco.

W odniesieniu do podniesionego w postępowaniu zarzutu pozwanego dotyczącego wypełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem Sąd uznał, że pozwane spółki przed wszczęciem procesu nie kwestionowały jakości ani przydatności towaru, a także zasadności i wysokości wystawionych faktur VAT, które wobec wypowiedzenia umowy stanowiły ostateczne rozliczenie stron. Powód wykazał przy tym istnienie roszczenia opartego na wekslu powołując się na treść umowy i (...). Udowodnił spełnienie swoich świadczeń przedłożonymi dowodami z dokumentów dyspozycji załadunku towaru oraz potwierdzających zdanie towaru. Złożył też specyfikacje stanowiące załączniki do faktur VAT, które wskazywały ilość sprzętu, okres najmu oraz jego stawkę. Wykazał też, że podstawą wypełnienia weksla były zgodnie z deklaracją wekslową wymagalne i niezwrócone wierzytelności. Zamawiający zobowiązał się nadto przyjmować faktury VAT do swoich ksiąg rachunkowych (§ 7 (...)). W przypadku ich zakwestionowania istniała możliwość wszczęcia w terminie 30 dni postępowania reklamacyjnego (§ 7 (...)), z którego pozwane spółki nie skorzystały. Okoliczności te pozwalają na sformułowanie domniemania, że faktury VAT stanowiące podstawę wypełnienia weksla zostały zaksięgowane przez zamawiającą. Nadto logiczne, obiektywne i niekwestionowane zeznania P. S. wskazały na prawidłowość wykonania umowy przez powódkę oraz, że przedstawiła ona podczas spotkania z pozwaną spółką w dniu 13 czerwca 2013 r. listę wierzytelności, które nie były przez zamawiającą kwestionowane. Fakt ten wskazuje na przyznanie wysokości zobowiązania. Sąd zważył nadto, że skoro na skutek wystawienia i wydania weksla powstało domniemanie istnienia wierzytelności, to dowód przeciwny w tym zakresie został przerzucony na dłużnika. Nie składał on jednak wniosków dowodowych zmierzających do obalenia faktów, którym przeczył. W szczególności nie podważył skutecznie dowodów z faktur VAT oraz dokumentów wskazujących na ilość wydawanego zamawiającej sprzętu i okres na jaki był wynajęty. Poprzestał jedynie na wskazaniu korzystnej dla niego interpretacji umowy.

Apelację od powyższego wyroku złożył T. C.. Zaskarżył go w całości i zarzucił mu naruszenie:

1. art. 231 k.p.c. poprzez uznanie za ustalone fakty, że załączone do pozwu faktury VAT zostały zaksięgowane przez zamawiającą oraz, że nie było w stosunku do nich prowadzone postępowanie reklamacyjne na podstawie Umowy, podczas gdy z jej treści nie wynikało by faktury VAT nie były kwestionowane, a ich wysokość była zaakceptowana przez zamawiającą, powódka nie złożyła też notatki ze spotkania bądź innych dokumentów które potwierdzałyby, że zamawiająca potwierdziła zasadność faktur VAT, a jeżeli tak to jakich i do jakiej kwoty;

2. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego tj.:

- pominięcie części zeznań P. S., z których wynika, że powódka dokonywała rozliczeń dotyczących transportu towaru mającego miejsce w trakcie obowiązywania Umowy już po jej rozwiązaniu i przyjęcia stawek wyższych, nadto ich ustalenie nastąpiło po rozwiązaniu Umowy, zatem nie powinny one zostać wliczone do sumy wekslowej co uzasadnia

zarzuty pozwanego w tym zakresie i konieczność przedstawienia przez powódkę jej podstawy umownej i sposobu wyliczenia;

- nierozpoznanie przez Sąd zarzutów pozwanego odnośnie niezgodnego z deklaracją wekslową uzupełnienia sumy wekslowej tj. dotyczących zasadności wystawienia faktur VAT tytułem: transportu szalunków przez powódkę na łączną kwotę 14.600,10 zł; czyszczenia oraz napraw na łączną kwotę 26.665,31 zł; najmu szalunków za okres luty - czerwiec 2013 r. na łączną kwotę 7.826,89 zł; oraz tytułem sprzedaży elementów niezwróconych z najmu na kwotę 26.157,10 zł. Sąd niezasadnie oparł się wyłącznie na fakcie wystawienia faktur VAT przez powódkę, nie badając ich zasadności;

- pominięcie okoliczności, że faktury VAT z: 5 marca 2013 r.; 3 kwietnia 2013 r.; 6 maja 2013 r.; 4 czerwca 2013 r.; 2 lipca 2013 r. tytułem najmu szalunków zostały wystawione już po rozwiązaniu Umowy, zatem stosunek najmu w okresie luty - lipiec 2013 r. nie istniał.

W odniesieniu do dwóch powyższych zarzutów pozwany wskazał, że powódka pismem z 21 stycznia 2013 r. złożyła oświadczenie o wypowiedzeniu ze skutkiem natychmiastowym Umowy. Z tej przyczyny wymienione w zarzutach faktury VAT wystawione tytułem najmu szalunków nie były oparte o istniejące zobowiązanie. Nadto przeciwnik procesowy nie wykazał należytego wykonania swoich świadczeń. Zgodnie z § 3 pkt 12 (...) potwierdzeniem wydania towaru miał być protokół przekazania podpisany przez osobę upoważnioną przez zamawiającego. Tymczasem strona przedstawiła niepodpisane dokumenty WZ i PZ, które nie miały waloru dokumentów prywatnych.

Przy tym dopiero 25 lipca 2013 r. powódka wystawiła fakturę VAT tytułem sprzedaży elementów niezwróconych z najmu. Nie wykazała też przekazania szalunków zamawiającej oraz ich wartości. Oznacza to, że powódka żądała podwójnej zapłaty za te same rzeczy - z tytułu najmu, który nie mógł mieć już miejsca oraz sprzedaży.

Nadto jak wynika z zeznań świadka, faktury VAT za transport szalunków, zostały wystawione po rozwiązaniu Umowy w oparciu o nieznane i niewykazane przez powódkę stawki. Nie przedstawiła ona też sposobu wyliczenia kwoty 14.600,10 zł za transport. Nadto zgodnie z § 6 ust. 7 lit. d (...) dokumentami koniecznymi do obciążenia zamawiającego w przypadku powyższych faktur VAT było potwierdzenie wykonania usługi przez U.. Tymczasem załączone specyfikacje mają charakter niepodpisanych wydruków. Także powołane w nich dokumenty PZ nie mają prawidłowej formy. Zgodnie z umową i (...) powinny być bowiem podpisane przez upoważnione do tego osoby.

Powódka nie udowodniła też podstaw rozliczeń kwot wskazanych w fakturach VAT tytułem czyszczenia i napraw. Zgodnie bowiem z § 7 ust. 1 pkt a Umowy oraz § 5 ust. 9 (...) podstawą do tego były nieprzedstawione przez powódkę „Kryteria klasyfikacji uszkodzeń zwracanego towaru i ich wycena”. Rozliczenia zostały zatem poczynione według uznania powódki. Nie wykazała ona nadto z jakich przyczyn i które elementy były czyszczone i naprawiane, oraz czy były przekazane zamawiającej. Zagadnień tych nie wyjaśniają zbyt ogólne zeznania świadka.

Końcowo pozwany wskazał, że pomimo jego zarzutów powódka nie doprecyzowała na jakie okoliczności powołała powyższe dokumenty, co jest niezgodne z art. 187 § 1 k.p.c. w zw. 126 § 1 pkt 3 k.p.c.

3. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że pozwany nie dopełnił obowiązków w zakresie dowodzenia, podczas gdy podnosił on, że nie jest w stanie w sposób pełny odnieść się do twierdzeń powódki oraz zgłosić wniosków dowodowych, bowiem negując twierdzenia pozwanego uchylała się ona od przedstawienia informacji o podstawie umownej i sposobie wyliczenia poszczególnych kwot składających się na sumę wekslową;

4. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 k.c. poprzez niezastosowanie i niedokonanie wykładni Umowy oraz (...) w zakresie zasad, na podstawie których powódka powinna dokonać rozliczeń za transport szalunków, ich najem, czyszczenie i naprawę oraz sprzedaż elementów niezwróconych. Sąd poprzestał w tym zakresie na stwierdzeniu, że pozwany dokonywał korzystnej dla niego wykładni zapisów umowy. Oparł się przy tym wyłącznie na fakcie wystawienia faktur VAT przez powódkę;

5. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 10 ustawy Prawo wekslowe (zwane dalej: PW) poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że weksel in blanco został wypełniony zgodnie z deklaracją wekslową podczas gdy mimo żądania pozwanego powódka nie przedstawiła podstawy umownej i sposobu wyliczenia sumy wekslowej w kwocie 80.633,84 zł. Podniósł też, że zgodnie z orzecznictwem weksle gwarancyjne nie mogą być wypełnione i puszczane w obieg, dopóki zobowiązanie pozawekslowe nie stanie się wymagalne oraz, że sama faktura nie może być źródłem stosunku cywilnoprawnego i nie może rodzić zobowiązania oraz być podstawą żądań.

W związku z powyższym pozwany wniósł o zmianę skarżonego wyroku poprzez uchylenie nakazu zapłaty w całości i oddalenie wobec niego powództwa oraz zasądzenie na jego rzecz od powódki kosztów postępowania za pierwszą i drugą instancję. Ewentualnie wniósł o uchylenie wyroku i m.in. przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji w przypadku uznania że nie rozpoznał on istoty sprawy albo, że wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W odpowiedzi na pozew powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja nie jest zasadna.

W pierwszej kolejności, jako najdalej idące, należało ocenić podniesione w apelacji uchybienie nierozpoznania istoty sprawy, błędnie oznaczone jako naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. (zarzut 2 tiret 2). Zgodnie z wyartykułowanym w nim stanowiskiem skarżącego Sąd Okręgowy zaniechał rozpoznania jego zarzutów zgłoszonych przeciwko roszczeniom wynikającym ze stosunku podstawowego. Tymczasem, co wynika z uzasadnienia skarżonego wyroku, okoliczności podnoszone przez pozwanego zostały wzięte pod uwagę, lecz według Sądu nie były należycie wykazane. Wprawdzie Sąd Okręgowy bardzo lakonicznie odniósł się do zarzutów strony oraz nie podał szczegółowej podstawy prawnej uznania ich za bezprzedmiotowe, jednak nie przesądzało to o nierozpoznaniu istoty sprawy, tylko o uchybieniu art. 328 § 2 k.p.c. Przy tym naruszenie wskazanego przepisu nie zostało podniesione w środku odwoławczym, zatem jako pozostające poza granicą apelacji nie podlegało rozpoznaniu (art. 378 § 1 k.p.c.; patrz: Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Cywilna - zasada prawna z dnia 23 marca 1999 r. III CZP 59/98).

Sąd zważył, że zarzuty procesowe zgłoszone przez stronę dotyczyły w większości uchybień prawa materialnego, lub nie miały wpływu na treść skarżonego orzeczenia, zatem zostały rozpoznane w dalszej części niniejszego uzasadnienia.

Poczyniona w następnej kolejności ocena zarzutów materialnych została dokonana m.in. na podstawie zgodnych z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego, który oparł je o wiarygodne dowody z zeznań świadka, dokumentów prywatnych i ich kserokopii. Zostały zatem zaaprobowane i przyjęte przez Sąd Apelacyjny.

Odnosząc się do twierdzeń skarżącego dotyczących rozkładu ciężaru dowodu w postępowaniu o wierzitelności dochodzone z weksla (zarzuty 3 i 5) Sąd Apelacyjny zważył, że jedną z podstawowych cech tego dokumentu jest jego abstrakcyjny charakter oznaczający, że zobowiązanie, na podstawie którego weksel został wystawiony oraz zobowiązanie wekslowe stanowią odrębne stosunki prawne. Weksel tworzy zatem nowe roszczenie polegające na możliwości żądania przez wierzyciela od dłużnika zapłaty oznaczonej nim sumy pieniężnej (patrz: Piotr Machnikowski Prawo wekslowe, Oficyna 2009 rozdział I ust. 7, LEX). Z tych względów wierzyciel dochodząc świadczenia z powyższego stosunku prawnego powinien wykazać jego istnienie poprzez złożenie weksla zawierającego wszystkie cechy przesądzające o jego ważności (art. 101 i 102 PW). Wyczerpuje to obowiązki dowodowe strony powodowej (art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c.), bowiem zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury wydanie wierzycielowi weksla stwarza domniemanie istnienia wierzitelności w wysokości sumy wekslowej i przerzuca ciężar dowodu przeciwnego na dłużnika (patrz: Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Cywilna - zasada prawna z 7 stycznia 1967 r. III CZP 19/66). Opiszana wyżej abstrakcyjność doznaje przy tym ograniczenia w stosunkach między dłużnikiem

wekslowym a remitentem (pierwszym wierzycielem wekslowym). Nie jest bowiem sporne w orzecznictwie, że między zobowiązaniem z weksła gwarancyjnego in blanco i ze stosunku podstawowego będącego podstawą wystawienia i wręczenia weksła, istnieje łączność (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 6 marca 2014 r. I ACa 756/13). Znajduje ona oparcie w treści obligacyjnego porozumienia między stronami weksła in blanco (art. 10 PW), które najczęściej uzależnia uzupełnienie tego papieru wartościowego od powstania po stronie remitenta wymagalnej wierzytelności ze wskazanego w deklaracji wekslowej stosunku prawnego (patrz: co do obligatoryjności porozumienia: Prawo wekslowe. Komentarz M. C., L. B. 2013 r. Wydanie: 6, cz. IV ust. 5 art. 10, L., zwany dalej (...)). Zatem w razie gdyby roszczenie cywilnoprawne okazało się bezpodstawne, to zobowiązanie oparte na wekslu nie powstanie, a zaspokojenie wierzyciela z zobowiązania wekslowego spowoduje wygaśnięcie stosunku podstawowego i odwrotnie. Z tych przyczyn pozwany może podnieść skuteczny zarzut oparty m.in. na stosunku podstawowym podważając zarówno istnienie jak i rozmiar zobowiązania wekslowego (art. 10 PW). Będzie to prowadziło do przeniesienia sporu z płaszczyzny stosunku wekslowego na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego (patrz: przytoczona wyżej uchwała Sądu Najwyższego z 7 stycznia 1967 r.). Powszechnie przyjmuje się przy tym, że skorzystanie przez pozwanego z powyższego uprawnienia stworzy po stronie remitenta obowiązek przedstawienia sposobu wyliczenia sumy wekslowej oraz wskazania okoliczności uzasadniających, że weksel został uzupełniony zgodnie z treścią deklaracji wekslowej (patrz: Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 marca 2011 r. I ACa 122/11). Nie należy przy tym mylić spoczywającego na remicencie ciężaru udowodnienia wierzytelności, od oznaczonej w zdaniu poprzednim powinności skonkretyzowania roszczenia (patrz: przytoczony wyżej wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 6 marca 2014 r.). To dłużnik w związku z domniemaniem istnienia wierzytelności powinien wykazać, że zgodnie z podniesionym zarzutem weksel in blanco wypełniony został w sposób sprzeczny z porozumieniem, lub że stosunek podstawowy nie istnieje (art. 10 PW; patrz: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 2 kwietnia 2014 VI ACa 1292/13; przytoczony wyżej wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 6 marca 2014 r.). Nie jest przy tym sporne, że powyższe uwagi dotyczące rozkładu ciężaru dowodu, możliwości podniesienia zarzutów ze stosunku podstawowego i związanych z tym obowiązków remitenta dotyczą również poręczyciela wekslowego (patrz: orzeczenie Sądu Najwyższego z 30 grudnia 1931 r. III 1 Rw 2803/31).

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny zważył, że wbrew twierdzeniom skarżącego powódka spełniła ciężący na niej obowiązek dowodowy, gdyż wykazała istnienie zobowiązania wekslowego. Złożyła do akt uzupełniony weksel spełniający cechy ważności tego dokumentu określone w art. 101 Prawa wekslowego (k. 119). Wykazała nadto, że pozwany stał się dłużnikiem wekslowym poprzez udzielenie skutecznego poręczenia za wystawcę umieszczając na papierze wartościowym podpisany wyraz „poręczam” (art. 31 ust. 2 PW). Implikowało to po jego stronie powstanie odpowiedzialności solidarnej z pozostałymi dłużnikami wekslowymi, która miała taki sam zakres jak odpowiedzialność wystawcy, za którego pozwany udzielił poręczenia (art. 47 ust. 1 i 2 PW patrz: Komentarz PW cz II A ust. 2). Płatność weksła została określona na dzień 23 stycznia 2014 r. (art. 33 PW). Powódka udowodniła, że przed tą datą został on przedstawiony dłużnikowi głównemu (zamawiającej) do zapłaty, co potwierdza dokument z 8 stycznia 2014 r. wzywający do natychmiastowego wykupu weksła określający miejsce, w którym można się z nim zapoznać oraz dowód nadania tego pisma z 9 stycznia 2014 r. (k. 127, 129). Nie jest bowiem sporne, że wymogi art. 38 PW zostają spełnione także w sytuacji, gdy posiadacz weksła umożliwi wystawcy zapoznanie się z oryginałem dokumentu w miejscu jego płatności (wyrok Sądu Najwyższego z 21 marca 2001 r. III CKN 322/00). T. C. nie zaprzeczał, że wystawca otrzymał powyższe pismo przed dniem zapłaty, co sąd uznał za przyznanie tej okoliczności (art. 230 k.p.c.). Fakt ten upoważniał remitenta do dochodzenia swej wierzytelności także wobec poręczycieli (art. 53 ust. 2 PW a contrario). Wykazał on przy tym, że także do pozwanego wysłał wezwanie do zapłaty weksła, a skarżący nie zaprzeczył, by pisma tego nie otrzymał (k. 121, 129). W postępowaniu bezsporne było również, że żaden z wekslowych dłużników solidarnych mimo wezwania nie spełnił swego świadczenia. Powódka wykazała tym samym, że przysługiwało jej wymagalne roszczenie m.in. wobec skarżącego.

Sąd zważył, że strona powodowa spełniła nadto powinność skonkretyzowania okoliczności uzasadniających uzupełnienie weksła zarówno co do powstania wierzytelności ze stosunku podstawowego, jak i w zakresie wysokości wpisanej sumy wekslowej. Obowiązek ten powstał w związku ze zgłoszonym przez pozwanego zarzutem nieziszczenia się przesłanek określonych w umowie stron, od których zależało uczynienie użytku z weksła. Zgodnie z treścią

deklaracji wekslowej oraz § 10 ust. 4 lit a (...) weksel został złożony w celu spłaty wszelkich wymagalnych należności wobec powódki wynikających z Umowy wraz z odsetkami i innymi wymagalnymi zobowiązaniami wynikającymi z Umowy (k. 15, 120). U. sprecyzowała w zawiązkę z tym, że dochodzi w oparciu o niezrealizowane przez pozwane spółki roszczenia z tytułu: zapłaty ceny za sprzedane towary; czynszu za ich wynajem; oraz wynagrodzenia za wykonane usługi (pozew, k. 4 – 6, odpowiedź na zarzuty k. 271 – 273). Poszczególne kwoty składające się na wysokość uzupełnionej sumy wekslowej zostały uszczegółowione fakturami VAT wystawionymi z tytułu: transportu szalunków na kwotę 15.553,98 zł (k. 89, 96, 98); ich najmu na kwotę 6.873,01 zł (k. 91,101, 109, 112); czyszczenia, naprawy oraz wymiany szalunków na kwotę 26.683,31 zł (k. 104, 107); oraz przeniesienia własności niezwróconych wynajętych elementów na kwotę 26.157,10 zł (k. 116) Przy czym ostatnia suma była dochodzona w kwocie mniejszej o 20.000 zł niż to wynika z faktury VAT (wezwanie pozwanego do zapłaty k. 133), co potwierdza zeznania świadka o częściowej spłacie wierzytelności. Sumy wskazane w fakturach VAT zostały dodatkowo potwierdzone specyfikacjami wyszczególniającymi, jakie konkretne usługi i towary składały się na powyższe kwoty. Te ostatnie miały z kolei oparcie w dokumentach potwierdzających wywóz i przywóz objętych Umową elementów. Mając to na uwadze Sąd nie podzielił stanowiska pozwanego, że powódka nie podała szczegółowych informacji pozwalających dłużnikowi na podjęcie obrony procesowej. Wbrew twierdzeniom skarżącego U. nie ma obowiązku wykazywania powyższych okoliczności, bowiem w istocie przeniosłoby to ciężar dowodu istnienia wierzytelności wekslowej na posiadacza weksla, co byłoby sprzeczne z zasadą wynikającą z art. 10 PW.

Przed przystąpieniem do rozpoznania zarzutów związanych ze stosunkiem podstawowym należy odnieść się do podniesionego w apelacji twierdzenia odnośnie zaniechania wykładni Umowy i (...) (zarzut 4). Nie zasługiwało ono na uwzględnienie, bowiem o jej przeprowadzeniu świadczyła wyrażona w uzasadnieniu skarżonego wyroku interpretacja treści postanowień powyższych aktów oraz ocena, że roszczenia dochodzone przez powódkę są zgodne ze zobowiązaniami wynikającymi z Umowy. Proces stosowania art. 65 k.c. wprawdzie nie został w większości odzwierciedlony w treści uzasadnienia. Jakkolwiek okoliczność ta nie została podniesiona przez skarżącego w ramach naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., braki te zostały sanowane przez Sąd Apelacyjny, który z urzędu zastosował art. 65 k.c. badając zasadność zarzutów opartych o stosunek podstawowy.

Analiza zgłoszonych w apelacji uchybień dotyczących nieistnienia wierzytelności powódki z tytułu Umowy wskazuje, że zostały błędnie zakwalifikowane jako naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. (zarzut 2 tiret 1). W rzeczywistości dotyczyły kwestii zastosowania przepisów materialnych regulujących stosunki zobowiązaniowe, a nie błędnych ustaleń faktycznych. Sąd Okręgowy istotnie pominął fakty wskazujące na wystawienie części faktur VAT tytułem usług i świadczeń wykonanych po rozwiązaniu Umowy (zarzut 2 tiret 1 i 3). Okoliczność ta ma potwierdzenie w treści złożonego przez powódkę oświadczenia o wypowiedzeniu ze skutkiem natychmiastowym sporządzonego 21 stycznia 2014 r. (k. 203). Nie była też sporna. Jej pominięcie nie miało jednak wpływu na prawidłową ocenę Sądu Okręgowego, że wynikające z faktur VAT wysokości świadczeń pieniężnych zasadnie podlegały uwzględnieniu w sumie wekslowej. Zgodnie z treścią deklaracji wekslowej, weksel mógł bowiem zostać uzupełniony w przypadku wymagalności wszelkich roszczeń wynikających z umowy, a zatem także powstałych na jej podstawie, lecz po wypowiedzeniu. Znajduje to również potwierdzenie w treści § 10 ust. 3 Umowy, zgodnie z którym powódka miała prawo jednostronnie wypowiedzieć stosunek prawny ze skutkiem natychmiastowym w przypadku braku zapłaty zobowiązań umownych przez pozwane spółki. Pozwany nie kwestionował zasadności złożenia powyższego oświadczenia przez U. i przyznał, że umowa została rozwiązana. Nadto, jak zasadnie wskazywała powódka, rozwiązanie Umowy nie pociągnęło w niniejszej sprawie wygaśnięcia skutków prawnych wszystkich jej postanowień. Wynika to wprost z treści § 7 ust. 4 Umowy, która przewiduje, że w przypadku jednostronnego jej wypowiedzenia, zastosowanie znajdzie § 16 ust. 4 i 5 (...). Zgodnie z nimi w przypadku rozwiązania zamawiająca będzie miała obowiązek wydać towar w terminie 14 dni oraz rozliczyć z powódką obciążenia wynikające z jego zużycia. W przypadku zaniechania zwrotu powódka miała prawo obciążyć zamawiającą fakturą VAT za niezwrócone rzeczy według obowiązującego cennika oraz naliczyć wynagrodzenie za najem w wysokości 0,2% ich wartości za każdy dzień opóźnienia. Rozwiązanie stosunku prawnego nie ograniczało przy tym roszczeń powódki z tytułu poniesionej szkody. Sąd uznał przytoczone postanowienia umowne za dopuszczalne w świetle prawa, bowiem strony mogą ułożyć łączący je stosunek zobowiązaniowy według własnego uznania (art. 353¹ k.c.). Skarżący nie wykazał przy tym, że wyłączenie spod skutków wypowiedzenia niektórych postanowień umownych

było sprzeczne z ustawą, zasadami współżycia społecznego lub naturze łączącego strony stosunku prawnego (art. 353¹ k.c.). Działanie takie jest przy tym dopuszczalne nawet w przypadku dalej idącego odstąpienia umownego (art. 395 k.c.), które wolą stron może nie obejmować wszystkich elementów czynności prawnej np. dotyczących kary umownej (patrz: Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1-449¹¹ red. prof. dr hab. Maciej Gutowski 2016 r. Wydanie: 1, cz. XIII ust. 2 art. 395, Legalis).

Wbrew twierdzeniom pozwanego wymienione wyżej postanowienia umowne dawały powódce podstawę do wystawienia faktur VAT za transport niezwróconego jej towaru. Jak bowiem wynika z treści zeznań świadka sprzęt, który zalegał na budowie w chwili wypowiedzenia, nie został przekazany U., która na własny koszt przetransportowała go do magazynu. Pozwana spółka wprawdzie nie była zobligowana do pokrycia spowodowanych tym kosztów bezpośrednio w oparciu o przepisy Umowy, jednak jej odpowiedzialność miała związek ze stosunkiem obligacyjnym stron. Powstała ona na skutek przekształcenia zobowiązania umownego nakazującego natychmiastowy zwrot towaru w przypadku złożenia wypowiedzenia (§ 10 ust. 4 Umowy), w zobowiązanie do naprawienia szkody powstałej w wyniku zaniechania spełnienia powyższego obowiązku (art. 471 k.c., patrz: teza nr 2 wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 9 maja 2014 r. I ACa 86/14). Co za tym idzie, kwota roszczenia odszkodowawczego mogła być zgodnie z treścią porozumienia wekslowego ujęta w sumie wekslowej. Wysokość szkody, wbrew twierdzeniom skarżącego, została nadto dostatecznie sprecyzowana. Wynika z zestawienia kosztów transportu poszczególnych elementów oraz ilości kursów wskazanych na fakturach VAT i ich specyfikacjach, dokumentach wywozu i przywozu, a także na potwierdzeniach wykonania usług (§ 6 ust. 7 lit c Umowy, k. 62 – 70, 73 – 74, 84 - 85, 87 – 88). Wprawdzie, jak podniesiono w apelacji, powódka nie wykazała, że podane przez nią stawki za transport odpowiadają faktycznie poniesionym kosztom, jednak dowód, że przenoszą wartość szkody spoczywał na podnoszącym zarzut niezgodnego z porozumieniem uzupełnienia weksla. Zgodnie z tą samą zasadą pozwany powinien wykazać, że dokumenty WZ, nie były podpisane przez upoważnione do tego osoby w myśl § 3 pkt 12 (...). Bezpodstawne było nadto jego stanowisko, że powyższe dokumenty nie były podpisane, oraz że do akt nie zostały złożone potwierdzenia wykonania usług transportowych. Sąd zważył końcowo, że naliczone przez powódkę kwoty obejmowały częściowo należności za transport świadczony przed wypowiedzeniem Umowy. Według powódki odbywał się on na zlecenie pozwanej spółki (k. 272), a skarżący nie podjął akcji procesowej w celu wykazania, by twierdzenie to było niezgodne z rzeczywistością.

W myśl przytoczonych postanowień umownych powódka miała też prawo naliczyć pozwanej spółce odpowiednie świadczenia dochodzone w procesie pod tytułem „najmu” niezwróconych w terminie szalunków. Nie było kwestionowane, że na placu budowy po wypowiedzeniu pozostał towar o wartości 1.207.124,57 zł (pismo procesowe powódki k. 272). W takiej sytuacji stawka tylko jednodniowa przewyższała 2.400 zł. Zgodnie z wyliczeniami zawartymi w specyfikacjach do faktur VAT powódka pobierała czynsz w mniejszej wysokości niż przewidziana dla takiej sytuacji stawka kary umownej (specyfikacje k. 98 – 103, 109 - 114). Słusznie też podniosła ustosunkowując się do zarzutów od nakazu zapłaty, że będąc uprawniona żądać więcej z tytułu kary umownej, mogła zażądać mniej, konkretyzując pierwotnie swoje roszczenie jako czynsz najmu. Istotne jest bowiem tylko to, że według treści umowy miała prawo domagać się od kontrahenta, który nie zwrócił wynajmowanych rzeczy, określonego w niej świadczenia, które przewyższało zastosowaną stawkę czynszu najmu. Co za tym idzie wbrew twierdzeniom skarżącego, jej roszczenia w tym zakresie nie można uznać za niewynikające z umowy bądź przewyższające stawkę umowną. Pozwany podnosił też, że wartość towarów podlegających najmowi nie została wykazana, jednak, jak była mowa wyżej, to na dłużniku wekslowym spoczywał ciężar udowodnienia okoliczności związanych z nieistnieniem lub mniejszą wysokością roszczenia. Z treści wskazanych specyfikacji wynikało nadto, że wbrew stanowisku apelacji wystawione faktury VAT nie obejmowały okresu najmu sprzed wypowiedzenia umowy.

Odnosząc się do zarzutów bezpodstawnego przeniesienia własności towaru na pozwaną spółkę Sąd zważył, że także ta czynność miała oparcie w Umowie. Wskazywała ona w § 7 ust. 3, że w przypadku niepodpisania protokołu rozliczenia budowy z przyczyn leżących po stronie pozwanej spółki, powódka miała prawo do rozliczenia bez potwierdzenia zamawiającej i przeniesienia na nią prawa własności do elementów towaru niezwróconego lub zwróconego, lecz całkowicie zniszczonego. Potwierdzeniem przeniesienia prawa miała być wystawiona faktura VAT. Bezspornym przy tym było, że przed wypowiedzeniem umowy nie doszło do wspólnego rozliczenia budowy. Na jej placu znajdował

się niezwrócony sprzęt U., którego jedynie część została przetransportowana do właściciela (zeznania świadka k. 375 - 376). Sąd zważył na tej podstawie, że powódka miała prawo złożyć jednostronne oświadczenie woli o sprzedaży niezwróconych przedmiotów. Zostały one wymienione w fakturze VAT z 24 sierpnia 2013 r., która oznaczała też ich cenę katalogową i wartość nabycia (k. 115). Nadto zgodnie z § 6 ust. 7 lit a faktura VAT została oparta na dokumentach WZ poświadczających dostarczenie towaru. Wprawdzie do akt sprawy nie został złożony cennik, który zgodnie z treścią § 16 ust. 5 lit. a (...) powinien stanowić podstawę do ustalenia ceny zbycia powyższych rzeczy, jednak obowiązek wykazania, że wartość sprzedanych szalunków była mniejsza spoczywał na pozwanym. Skarżący nie podjął jednak inicjatywy dowodowej zmierzającej do zweryfikowania w oparciu o zamieszczone tamże stawki sumy należności, nie zaferował dowodów mogących obalić twierdzenia o zaniechaniu zwrócenia wymienionych w fakturze VAT elementów, oraz że pozwana spółka była w ich posiadaniu.

Pozwany nie zdołał też wykazać, że roszczenie o zapłatę świadczeń z tytułu czyszczenia i napraw szalunków było niezasadne. Zgodnie z przytoczoną treścią Umowy i (...) w przypadku rozwiązania umowy strony miały rozliczyć się z tytułu zużycia towaru. Na tej podstawie powódka dokonała przewidzianych w Umowie czynności precyzując je w specyfikacjach załączonych do faktur VAT. Klasyfikacja uszkodzeń zwróconego towaru i wartość napraw miała być przy tym ustalona przez U. w oparciu o „Kryteria klasyfikacji uszkodzeń zwracanego Towaru i ich wycenę” (§ 7 ust. 1 pkt a. i ust. 2 pkt b Umowy). Dokument ten nie został załączony do akt sprawy. Jednak, jak była mowa wyżej, to na pozwanym spoczywał ciężar wykazania, że sprecyzowane przez powódkę świadczenia są niezgodne z Umową. Tak że w tym przypadku nie podjął stosownej akcji dowodowej, choć mógł np. zażądać od przeciwnika procesowego złożenia powyższego dokumentu. Niezasadne są też zarzuty, w których podnosi, że powódka nie wskazała z jakich przyczyn, i które elementy były czyszczone oraz naprawiane. Okoliczności te zostały bowiem szczegółowo opisane w specyfikacjach do wystawionych faktur VAT, a dostarczenie szalunków do pozwanej wynikało z dokumentów wywozu (k. 19 - 52), których wiarygodności skarżący nie podważył.

Słusznie przy tym Sąd Okręgowy wskazał, że zasadność dochodzonych roszczeń potwierdza pośrednio fakt akceptacji przez pozwane spółki faktur VAT, na których powódka oparła swoje roszczenie. Okoliczność powyższa wynika z treści zeznań świadka (odnośnie zamawiającej) oraz z pisma generalnej wykonawczynie, w którym oferuje ona U. w ramach zapłaty przeniesienie praw do leasingowanego towaru (k. 137 - 141).

Nietrafny okazał się także zarzut powzięcia błędnego wniosku z domniemania faktycznego. Sąd Okręgowy trafnie bowiem uznał, co znajduje uzasadnienie w okolicznościach przytoczonych powyżej, że pozwana spółka przyjęła do ksiąg rachunkowych wystawione przez powódkę faktury VAT. Zostało to także potwierdzone złożonym do akt sprawy, już po wydaniu wyroku w pierwszej instancji, ale zgodnie z wnioskiem zawartym w pozwie rejestrem VAT (k. 406 - 441).

Okoliczności te zostały jednak podniesione jedynie ubocznie, w ramach odniesienia do zarzutów apelacyjnych, gdyż nie miały wpływu na rozstrzygnięcie, bowiem zaksięgowanie faktury VAT nie jest jednoznaczne z uwzględnieniem przez przedsiębiorcę wynikającej z niej należności, zaś zachowanie współdłużników solidarnych nie może szkodzić innemu odpowiedzialnemu solidarnie dłużnikowi (art. 371 k.c.).

Odpowiedzialność pozwanego wynika z ustaleń i oceny prawnej przytoczonych powyżej, a mianowicie z tego, że nie zdołał obalić twierdzeń powódki, mających nadto oparcie w przedłożonej w toku procesu dokumentacji, odnośnie zasadności wypełnienia weksla oraz co do prawidłowego oznaczenia sumy wekslowej (zarzut 1). Obejmowała ona bowiem zgodnie z porozumieniem wekslowym kwoty wymagalnych świadczeń związanych z Umową oraz należnych od nich odsetek ustawowych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt I sentencji w oparciu o art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą Sąd Apelacyjny orzekł w oparciu o art. 98 k.p.c. obciążając nimi w całości pozwanego, który przegrał sprawę. Wysokość zasądzonej kwoty wynika z treści § 6a ust. 1 pkt 1 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez

Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (tj. z dnia 25 lutego 2013 r., Dz.U. z 2013 r. poz. 490).

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt II sentencji w oparciu o art. 108 § 1 k.p.c.

(...)